

Grijze wolven kondigen meestal onweer aan

Wie hoopt dat de vergrijzing vanzelf zal verdwijnen, komt bedrogen uit. Ogenscheinlijk is er de eerste tien jaar voor de arbeidsmarkt nog niets aan de hand. In haar projectie over de economische vooruitzichten tot 2009 berekende het Planbureau het potentieel arbeidsaanbod.¹

Vergrijzing...

In afwachting van de nakende 'historische omwenteling' op de arbeidsmarkt – de pensioneringsboom van de naoorlogse generaties – bereikt in de periode 2004-2009 eerst de kleinere oorlogsgeneratie (geboren tussen 1939 en 1945) de wettelijke pensioenleeftijd waardoor de bevolking op arbeidsleeftijd met bijna 150 000 personen toeneemt en de demografische afhankelijkheidsgraad² tijdelijk daalt, van 52,5% in 2003 naar 51,1% in 2009.

Het is nochtans niet deze demografische component die de verdere toename van het potentieel arbeidsaanbod, met 157 500 personen tussen 2003 en 2009, zal veroorzaken. Zoals tabel 1 aantoont, zorgt deze component voor slechts 22 200 personen extra, terwijl de

aanbodcomponent verantwoordelijk is voor een stijging met 132 600 personen.

Het aandeel van de demografische component in de toename van het potentieel arbeidsaanbod wordt beperkt door de wijzigende leeftijdsstructuur van de bevolking op arbeidsleeftijd: het gewicht van de groep sterk beroepsactieve dertigers vermindert ten voordele van de veel minder beroepsactieve vijftig-plussers die hun aandeel in de bevol-

Tabel 1.

Evolutie van het potentieel arbeidsaanbod (15-64 jaar) (België en de gewesten).

(n x 1 000)	Totaal		Invloed demografie		Invloed aanbod	
	'03 tov '97	'09 tov '03	'03 tov '97	'09 tov '03	'03 tov '97	'09 tov '03
15-24 jaar	+19,6	+1,1	-2,2	+0,1	+22,2	+1,1
25-49 jaar	+19,7	-63,4	-50,0	-112,1	+69,2	+48,7
50-64 jaar	+189,9	+219,8	+118,5	+134,2	+69,4	+82,7
Mannen	+31,0	+14,7	+42,8	+28,1	-12,5	-14,1
Vrouwen	+198,3	+142,8	+23,4	-6,0	+173,3	+146,6
Brussel	+31,6	+13,3	+25,9	+8,4	+5,5	+4,6
Vlaanderen	+104,5	+73,2	+20,7	-8,5	+81,9	+80,1
Wallonië	+93,1	+71,0	+19,6	+22,2	+73,3	+47,8
Totaal	+229,2	+157,5	+66,3	+22,2	+160,8	+132,6

Bron: Federaal Planbureau.

king op arbeidsleeftijd sterk zien toenemen van 26,6% in 2003 tot 29,5% in 2009, een toename van 134 200 50- tot 64-jarigen.

Het zijn andere, sociaal-economische factoren die de sterke toename van het potentieel arbeidsaanbod zullen veroorzaken. Naast een te verwachten *conjuncturele* factor is er de *structurele* invloed van het 'cohort-effect' bij de vrouwelijke beroepsbevolking: naast de continu toegenomen vrouwelijke activiteitsgraden bij de (instromende) jongeren, blijven vrouwen ook langer actief op oudere leeftijd. Het geleidelijk optrekken van de wettelijke pensioenleeftijd tot 65 jaar in 2009 versterkt dit uiteraard nog. Het segment van de vrouwelijke vijftigplussers heeft dan ook het sterkste aandeel in de globale toename van het potentieel arbeidsaanbod.

Bekeken per leeftijdsgroep resulteert het saldo van beide componenten enkel bij de vijftigplussers in een toename van het potentieel arbeidsaanbod (met bijna 220 000 personen). Hun aandeel stijgt sterk waardoor er ook een verdere veroudering op-

treedt van het volledige potentieel arbeidsaanbod. Deze vergrijzing zorgt dan weer opnieuw voor een verwachte stijging van het aantal bruggepensioneerden met 13 000 in de periode 2004-2009.

... veroorzaakt, zonder ingrijpen, arbeidstekorten na 2010

De Hoge Raad voor de Werkgelegenheid, zich hiervoor basierend op de Studiecommissie voor de Vergrijzing, becijferde in zijn laatste jaarverslag de omvang van het nakende onweer.

Een gewoon doorrekenen van de gevolgen van de demografische vergrijzing op het werkgelegenheidsvolume leert dat de vergrijzing van 'babyboomers' tussen 2003 en 2010 zou leiden tot een afname van het aantal werkenden met ongeveer 30 000 eenheden. Op langere termijn zou de handhaving van de huidige lage werkgelegenheidsgraad voor 55- tot 64-jarigen nog grotere gevolgen hebben: rekening houdend met de relatieve groei van die leeftijdsgroep zou het aantal werkenden in

Tabel 2.

Vergrijzing van de bevolking op arbeidsleeftijd en werkgelegenheidsgraden: mechanische invloed van de vergrijzing van de werkgelegenheidsgraad bij 55- tot 64-jarigen* (België).

	Realisaties			Voorspellingen			
	Situatie in '03	Situatie in '10	Vershil '10-'03	Situatie in '30	Vershil '30-'03	Situatie in '50	Vershil '50-'03
Bevolk op arbeidslft. (n x 1000)	6 790,8	6 953,5	162,7	6 579,5	-211,2	6 397,8	-392,9
Werkende bevolking (n x 1000)	4 026,6						
Hyp 1: 28% (niveau in '03)		3 997,2	-29,5	3 734,0	-292,6	3 631,6	-395,0
Hyp 2: 50% (doelst. Stockholm)		4 298,0	271,3	4 061,1	34,4	3 938,2	-88,5
Hyp 3: 65% (niv. 50-54 j in '03)		4 501,6	475,0	4 275,5	248,9	4 143,9	117,2
Werkgelegenheidsgraad (%)	59,3						
Hyp 1: 28% (niveau in '03)		57,5	-1,8	56,8	-2,5	56,8	-2,5
Hyp 2: 50% (doelst. Stockholm)		61,8	2,5	61,7	2,4	61,6	2,3
Hyp 3: 65% (niv. 50-54 j in '03)		64,7	5,4	65,0	5,7	64,8	5,5

* De effecten van de verschillende in aanmerking genomen scenario's inzake werkgelegenheidsgraad van ouderen steunen op de demografische voorspellingen van het NIS per 1 januari 2010, 2030 en 2050. De werkgelegenheidsgraden van de cohorten per vijf jaar van de bevolking tussen 15 en 54 jaar oud werden onveranderd gehouden. De werkgelegenheidsgraden van de leeftijdsgroepen 55-59 jaar en 60-64 jaar werden vastgelegd op respectievelijk 28% (niveau van 2003), 50% (doelstelling van Stockholm) en 65% (niveau waargenomen voor de leeftijdsgroep 50-54 jaar in 2003). Het betreft een mechanische (ceteris paribus) berekening. De volledige bevolking werd gebruikt, zonder onderscheid tussen mannen en vrouwen.

Bron: NIS, HRW.

2030 immers bijna 300 000 eenheden lager uitval-
len dan in 2003, in 2050 zou de terugval nagenoeg
400 000 personen belopen. (HRW, 2004)

Het opkrikken van de werkgelegenheidsgraad van
55-64-jarigen tot 50% tegen 2010 zou het in theorie
mogelijk maken om tegen dat jaar 270 000 extra
werkenden te tellen en dus de totale werkgelegen-
heidsgraad (momenteel 59,3%) te verhogen tot
61,8% in 2010. Op langere termijn zou zulke ho-
gere werkgelegenheidsgraad echter nog niet vol-
doende zijn: in 2030 zou het aantal werkenden im-
mers nagenoeg stagneren (+34 000) en tegen 2050
aanzienlijk afnemen (-90 000). (HRW, 2004)

Enkel indien de werkgelegenheidsgraad voor de
55- tot 64-jarigen op hetzelfde peil gebracht zou
kunnen worden als het percentage werkende 50-
54-jarigen (dit wil zeggen 65% in 2003), zou een to-
taal andere situatie ontstaan. In dat geval zouden er
bijna een half miljoen meer actieven (475 000) zijn
in 2010, een kwart miljoen in 2030 en nog altijd
meer dan 100 000 personen extra in 2050. (HRW,
2004)

Op zoek gaan naar andere sporen voor het arbeids-
marktbeleid ten aanzien van ouderen lijkt dus geen
overbodige luxe.

Peter van der Hallen
Steunpunt WAV

Noten

1. Zie ook het artikel 'De arbeidsmarkt op middellange ter-
mijn: de klassieke pijnpunten.' op pagina 115 en volgen-
de.
2. De demografische afhankelijkheidsgraad is de verhou-
ding tussen de bevolking jonger dan 15 jaar of ouder dan
64 jaar en de bevolking op arbeidsleeftijd (15-64 jaar).

Bibliografie

- Federaal Planbureau (2004). *Economische vooruitzichten
2004-2009*. Brussel.
- Hoge Raad voor de Werkgelegenheid (2004). *Verslag
2004*. Brussel: Ministerie van Tewerkstelling en Ar-
beid.